ଆମ ପରିବେଶର ଚିନ୍ତାଜନକ ଅବନତି

ପାରିବେଶିକ ଅବନତି ଏକ କ୍ରମାଗତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସମସ୍ୟା ଯାହା ଆମ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରେ। ଏହା ମାନବ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ପ୍ରାକୃତିକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବିଭିନ୍ନ କାରଣ ଯୋଗୁଁ ହୁଏ, ଏବଂ ଏହାର ପ୍ରଭାବ ବିନାଶକାରୀ ହୋଇପାରେ। ଅନେକ ବିପର୍ଯ୍ୟୟ ପ୍ରାକୃତିକ ଜଣାପଡ଼ିଲେ ବିଗଭୀର ଅନୁଶୀଳନ କଲେ ତାହା ମନୁଷ୍ୟକୃତ ବୋଲି ମଧ୍ୟ ଜଣାଯାଏ। ତେବେ ପରିବେଶର କ୍ରମାଗତ ବିପର୍ଯ୍ୟୟର ପ୍ରଭାବ ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ ଏବଂ ଆଗାମୀ ବଂଶଧରମାନଙ୍କୁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଭାବିତ କରିବାର ଆଶଙ୍କା ଥାଏ। ହୁଏତ ଆମେ ସମସ୍ତେ ମିଶି ପ୍ରୟାସ କଲେ ଏହାର ପ୍ରଭାବକୁ ହ୍ରାସ କରିପାରିବା। ଆମେ ଏହି ଚକ୍ରକୁ ଓଲଟାଇ ଆମ ଗ୍ରହର ସମସ୍ତ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ଥାୟୀ ଭବିଷ୍ୟତ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ମଧ୍ୟ ଚେଷ୍ଟା କରିପାରିବା।

ଯୁଦ୍ଧ ପରିସ୍ଥିତି ବିଶ୍ୱ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ନିର୍ବାହ କରେ। ସାମରିକ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପରେ ବିମାନ, ଟ୍ୟାଙ୍କ, ନୌସେନା ଜାହାଜ ଏବଂ ଲଜିଷ୍ଟିକ୍ସ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣର ଜୀବାଶ୍ମ ଇନ୍ଧନ ବ୍ୟବହାର ହୁଏ, ଯାହାର ଦହନରେ ଯଥେଷ୍ଟ ମାତ୍ରାର ସବୁଜଗୃହ ଗ୍ରୀନହାଉସ୍ ଗ୍ୟାସ୍ ବାୟୁମଣ୍ଡଳକୁ ନିର୍ଗତ ହୁଏ। ଏହା ସହିତ ତୈଳକୂପ ଓ ଭଣ୍ଡାର ଏବଂ ଶିଳ୍ପସଂସ୍ଥାମାନ ନିଆଁରେ ଜଳିବା ଦ୍ୱାରା ବହୁ ପରିମାଣରେ ଅଙ୍ଗାରକାମ୍ଳ ଏବଂ କଳା ଅଙ୍ଗାରକ (କାର୍ବନ୍) ନିର୍ଗତ ହୁଏ, ଯାହା ବିଶ୍ୱ ତାପମାତ୍ରା ବୃଦ୍ଧିରେ ସହାୟକ ହୁଏ। ଏପରି ସଂଘର୍ଷ ଉପରେ ହୋଇଥିବା ପୂର୍ବର ଅଧ୍ୟୟନ ସୂଚାଏ ଯେ, ସମଗ୍ର ଦେଶମାନଙ୍କରୁ ନିର୍ଗତ ହେଉଥିବା ବିଷାକ୍ତ ବାଷ୍ପ ସହ ଯୁଦ୍ଧକାଳୀନ ନିର୍ଗମନ ସମାନ ହୋଇପାରେ। ବର୍ତ୍ତମାନର ସଂଘର୍ଷରେ ଶକ୍ତି ଭିତ୍ତିଭୂମି ଅଧିକ ଧ୍ୱଂସପ୍ରାପ୍ତ ହେଉଥିବାରୁ ଏହା ବିଶେଷ କ୍ଷତିକାରକ ହେଉଛି, କାରଣ ଏଥିରେ ବିଶାଳ ପରିମାଣରେ ଜୀବାଶ୍ମ ଇନ୍ଧନର ଦହନ ଘଟି ପ୍ରଦୂଷଣକୁ ମାତ୍ରାତିରିକ୍ତ କରୁଛି। ଅଧିକନ୍ତୁ, ଯୁଦ୍ଧ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ସହରାଞ୍ଚଳ, ଶିଳ୍ପ ଏବଂ ଭିତ୍ତିଭୂମିର ପୁନଃନିର୍ମାଣ ନିମନ୍ତେ ଯଥେଷ୍ଟ ଶକ୍ତି ଏବଂ ସମ୍ବଳର ବିନିଯୋଗ ଆବଶ୍ୟକ ହେବ, ଯାହା ଦୀର୍ଘକାଳୀନ ଭାବରେ ଆହୁରି ନିର୍ଗମନ ବୃଦ୍ଧି କରିବ। ଯୁଦ୍ଧର ପରିବେଶୀୟ ପ୍ରଭାବ କେବଳ ସଂଘର୍ଷ କ୍ଷେତ୍ର ବା ରାଷ୍ଟ୍ର ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ରହେ ନାହିଁ। ତୈଳ ଓ ଗ୍ୟାସ୍ ଉତ୍ପନ୍ନ କ୍ଷେତ୍ର ତଥା ଏସବୁର ପରିବହନ ମାର୍ଗ ଭଳି ପ୍ରମୁଖ ଶକ୍ତି ଭିତ୍ତିଭୂମି ଧ୍ୱଂସ ହେବା ବିଶ୍ୱ ଶକ୍ତି ବଜାରକୁ ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ କରୁଛି ଏବଂ ବିକଳ୍ପ ଜୀବାଶ୍ମ ଇନ୍ଧନ ଉତ୍ସ ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳତା ବୃଦ୍ଧିପାଉଛି। ଏହି ଘଟଣା ନବୀକରଣୀୟ ଶକ୍ତିକ୍ଷେତ୍ରରେ ବୈଶ୍ୱିକ ପରିବର୍ତ୍ତନକୁ ବିଳମ୍ବିତ ଏବଂ ସାମଗ୍ରିକ ଅଙ୍ଗାରକ ନିର୍ଗମନକୁ ବୃଦ୍ଧି କରିପାରେ। ପାରସ୍ୟ ଉପସାଗର ଭଳି ରଣନୈତିକ ଜଳପଥରେ ତୈଳ ବିସ୍ତାରିତ ହେବା ମଧ୍ୟ ସାମୁଦ୍ରିକ ପରିସଂସ୍ଥାକୁ ବିପଦରେ ପକାଉଛି, ଯାହା ଜଳଜ ଜୀବ, ମତ୍ସ୍ୟଜୀବୀ ଏବଂ ଉପକୂଳବର୍ତ୍ତୀ ସମ୍ପ୍ରଦାୟଙ୍କୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଛି। ଏଥସହିତ ବାୟୁ ଓ ଜଳ ପ୍ରଦୂଷଣ ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ ସୀମା ଲଙ୍ଘନ କରି ଏହି ଆଞ୍ଚଳିକ ସଂଘର୍ଷକୁ ଏକ ବ୍ୟାପକ ପରିବେଶୀୟ ସଙ୍କଟରେ ପରିଣତ କରୁଛି।

କୁହାଯାଏ ଯେ, ପାରିବେଶିକ ଅବନତି ପାଇଁ ଅନେକ କାରଣ ମଧ୍ୟରୁ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଏକ ପ୍ରମୁଖତା। ଏମିତି ବି କୁହାଯାଏ ଯେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ମଧ୍ୟରେ ବାସ କରୁଥିବା ଲୋକମାନେ ପ୍ରାୟତଃ କ୍ଷୁଧା ଏବଂ ଖାଦ୍ୟ ଅସୁରକ୍ଷା ଅନୁଭବ କରନ୍ତି, ଯାହା ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦର ଅତ୍ୟଧିକ ଶୋଷଣ କରିଥାଏ। କାଠ ଏବଂ କୋଇଲା ଭାବରେ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଗଛ କଟାଯାଏ। ଏହା ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ, ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅସୁରକ୍ଷିତ ଅଭ୍ୟାସକୁ ନେଇଥାଏ ଯାହା ପରିବେଶ ଉପରେ ନକାରାତ୍ମକ ପ୍ରଭାବ ପକାଇଥାଏ। ତେବେ ଖଣି, ଶିଳ୍ପ ଓ ଭିତ୍ତିଭୂମି ପ୍ରକଳ୍ପ ଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଯେଉଁ ଭଳି ଲକ୍ଷ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜଙ୍ଗଲ, ଜମି ଓ ଜଳସମ୍ପଦ ନଷ୍ଟ କରାଯାଉଛି, ତାହା ସହ ତୁଳନା କଲେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଯୋଗୁଁ ପରିବେଶ ନଷ୍ଟ ହେବା କଥା ଅତି ଗୌଣ।

ଅନ୍ୟପଟେ, ପରିବେଶଗତ ଅବକ୍ଷୟ ଦାରିଦ୍ର୍ୟକୁ ଆହୁରି ଖରାପ ସ୍ଥିତିକୁ ନେଇଆସେ। ଶିଳ୍ପ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଜମି ସଫା କଲେ କିମ୍ବା ସହରାଞ୍ଚଳ ବିକାଶପାଇଁ ସ୍ଥାନ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ ହୋଇଚାଲିଛି। ଏହି ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଉପଲବ୍ଧ ଜଙ୍ଗଲ ଜମିର ପରିମାଣ ହ୍ରାସ କରିବା ଯୋଗୁଁ ପରିବେଶ ଉପରେ ଏକ ବିନାଶକାରୀ ପ୍ରଭାବ ପକାଇପାରେ।

ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ ପରିବେଶଗତ ଅବକ୍ଷୟର ଏକ ପ୍ରମୁଖ କାରଣ, ଯାହା ଜୈବ ବିବିଧତାକୁ ହ୍ରାସ କରେ, ଜଳଚକ୍ରକୁ ବାଧା ଦିଏ ଏବଂ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ଯୋଗଦାନ କରେ। ଗଛଗୁଡ଼ିକ ଭୂମିରୁ ପାଣି ଶୋଷଣ କରି ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଛାଡ଼ି ଜଳଚକ୍ରରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରନ୍ତି। ଗଛ ବିନା, ଜଳଚକ୍ର ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୁଏ, ଯାହା ମରୁଡି ଏବଂ ବନ୍ୟାର କାରଣ ହୁଏ। ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ ବାୟୁମଣ୍ଡଳରେ ଅଙ୍ଗାରାକାମ୍ଳ ଛାଡ଼ି ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନରେ ମଧ୍ୟ ଯୋଗଦାନ କରେ। ଏହା ସହିତ, ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ, ଯାହା ମରୁଭୂମିକରଣ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଭୂମି ଅବକ୍ଷୟ ସମସ୍ୟା ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ। ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟର ଏହି ସମସ୍ତ ପ୍ରଭାବ ପରିବେଶ ଉପରେ ଦୀର୍ଘସ୍ଥାୟୀ ପ୍ରଭାବ ପକାଇପାରେ।

ସେହିପରି ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟ ପରିବେଶଗତ ଅବକ୍ଷୟର ଏକ ପ୍ରମୁଖ କାରଣ। କାରଣ ଏହା ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ, ଯାହା ପବନ, ପାଣି ଏବଂ ବରଫ ଭଳି ପ୍ରାକୃତିକ ଶକ୍ତିର କାର୍ଯ୍ୟଦ୍ୱାରା ଭୂମିପୃଷ୍ଠକୁ ନଷ୍ଟ କରିବାର ପ୍ରକ୍ରିୟା। ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଝଡ଼ର ତୀବ୍ରତା ଏବଂ ବାରମ୍ବାରତା ବୃଦ୍ଧି କରିପାରେ, କ୍ଷୟକୁ ଆହୁରି ଖରାପ କରିପାରେ। ଏହା ବିଶେଷ ଭାବରେ ସେହି ଅଞ୍ଚଳ ଗୁଡ଼ିକରେ କ୍ଷତିକାରକ

ହୋଇପାରେ ଯେଉଁଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କର ଭୂ-ରୂପ କିମ୍ବା ଭୂମି ବ୍ୟବହାର ଯୋଗୁଁ ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟର ଶିକାର ହୋଇସାରିଛନ୍ତି। ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବନ୍ୟାର ତୀବ୍ରତା ଏବଂ ବାରମ୍ବାରତା ବୃଦ୍ଧି କରେ। ବନ୍ୟା ପ୍ରଚୁର ପରିମାଣର ପବନ ବୋହି ନେଇପାରେ, ଯାହା ପରେ ଅନ୍ୟତ୍ର ଜମା ହୁଏ, ଯାହା ଭୂଦୃଶ୍ୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣିଥାଏ। ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ମରୁଡ଼ିର ତୀବ୍ରତା ଏବଂ ବାରମ୍ବାରତା ବୃଦ୍ଧି କରିପାରେ।

ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ମଧ୍ୟ ପରିବେଶ ପାଇଁ ଗମ୍ଭୀର ପରିଣାମ ସୃଷ୍ଟି କରିପାରେ। ଏହା ବାୟୁ ପ୍ରଦୂଷଣ ବୃଦ୍ଧି କରେ, କାରଣ ଧୂଳି କଣିକା ପବନ ଦ୍ୱାରା ବହନ ହୋଇ ଅନ୍ୟ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜମା ହୁଏ। ଶେଷରେ, ମୃତ୍ତିକା କ୍ଷୟ ଜୈବ ବିବିଧତାରେ ହ୍ରାସ ଆଣିପାରେ।

ଭାରତର ଏକ ପ୍ରମୁଖ ରାଜ୍ୟ, ଓଡିଶାରେ ପ୍ରଚୁର ଖଣିଜ ସମ୍ଭାର ରହିଛି। ତଥାପି, ଏହା ପରିବେଶଗତ ବଳିଦାନର ମୂଲ୍ୟରେ ହେବା ଉଚିତ୍ ନୁହେଁ ଯାହା ଏକ ଗୁରୁତର ଜନସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବିପଦ ଏବଂ ପରିବେଶଗତ ଅସନ୍ତୁଳନ ସୃଷ୍ଟି କରେ। ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପର ଯଥେଷ୍ଟ କ୍ଷେତ୍ର ରାଜ୍ୟର ଖୋଲା ଜଙ୍ଗଲ ଅଞ୍ଚଳ ଅଧୀନରେ ଆସେ। ବ୍ୟାପକ ଖନନ, ଉପର ମାଟି ଅପସାରଣ, କଠିନ ଆବର୍ଜନା ଡମ୍ପିଂ, ରାସ୍ତା କାଟିବା ଏବଂ ପରିତ୍ୟକ୍ତ ଜମି ସୃଷ୍ଟି ଯୋଗୁଁ ଖଣି ବହୁ ପରିମାଣରେ ଭୂମି ଅବକ୍ଷୟ ପାଇଁ ଦାୟୀ। ରାଜ୍ୟରେ ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ ଯୋଗୁଁ ବିଦ୍ୟମାନ ଜଳ ନିଷ୍କାସନ ଢାଞ୍ଚା ଏବଂ ନଦୀଧାରା ବାଧାପ୍ରାପ୍ତ ହୋଇଛି। ଖଣିରୁ ନିର୍ଗତ ବର୍ଜ୍ୟବସ୍ତୁ ଦ୍ୱାରା ଜଳାଶୟଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ବିଷାକ୍ତ ବା ଦୂଷିତ ହୁଏ। ସୁକିନ୍ଦା, ଯୋଡା ଏବଂ ବଡ଼ବିଲ ପାଖରେ ବାୟୁମଣ୍ଡଳୀୟ ବାୟୁର ଗୁଣବତ୍ତା ଉପରେ ଖଣିର ପ୍ରଭାବ ମଧ୍ୟ ଚିନ୍ତାଜନକ। ଏହା ବ୍ୟତୀତ, ଖଣି ଯୋଗୁଁ ଅତ୍ୟଧିକ ଶବ୍ଦ ସ୍ଥାନୀୟ ବାସିନ୍ଦାଙ୍କ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟଉପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରତିକୂଳ ପ୍ରଭାବ ପକାଉଛି।

ଦୀର୍ଘଦିନ ଧରି ଏହାର ନଦୀ, ଜଙ୍ଗଲ ଏବଂ ପରିବେଶଗତ ସମୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ପ୍ରସିଦ୍ଧ ଓଡ଼ିଶା ଏବେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଦ୍ୱାରଦେଶରେ ଠିଆ ହୋଇଛି। ଏହାର ସାଂସ୍କୃତିକ ସ୍ମୃତିକୁ ଆକାର ଦେଇଥିବା ଉପାଦାନଗୁଡ଼ିକ - ପ୍ରବାହିତ ନଦୀ, ଘନ ଜଙ୍ଗଲ ଏବଂ ପ୍ରକୃତି ସହିତ ଆଦିବାସୀଙ୍କ ସହଭାଗିତା-କ୍ରମଶଃ ବିପଦରେ ପଡ଼ିଛନ୍ତି। ଯାହା ଦେଖାଯାଉଛି ତାହା କେବଳ ଏକ ପରିବେଶଗତ ସଙ୍କଟ ନୁହେଁ ବରଂ ଏକ ଗଭୀର ପରିବେଶଗତ ଚିନ୍ତାଧାରା। ଭବିଷ୍ୟତ ବିଷୟରେ ଏକ ସାମୂହିକ ଆଶଙ୍କା ଯେଉଁଠାରେ ନଦୀଗୁଡ଼ିକ ମୁକ୍ତ ଭାବରେ ପ୍ରବାହିତ ହେବା ବନ୍ଦ କରିଦେଇପାରେ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲ ନୀରବ ହୋଇଯାଇପାରେ। ଏହି ଚିନ୍ତା ଦୈନନ୍ଦିନ ବାସ୍ତବତା, ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରମାଣ ଏବଂ ସାମାଜିକ-ରାଜନୈତିକ ବିରୋଧାଭାସରେ ମୂଳ।

ସଂକଟରେ ନଦୀ : ଓଡ଼ିଶାର ନଦୀଗୁଡ଼ିକ ଐତିହାସିକ ଭାବରେ କୃଷି, ସଂସ୍କୃତି ଏବଂ ଜୀବିକାକୁ ସ୍ଥାୟୀ କରିଆସିଛି। ଆଜି, ସେମାନଙ୍କର ପରିବେଶଗତ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ନିରନ୍ତର ହ୍ରାସ ପାଉଛି। ପ୍ରମୁଖ ନଦୀଉପରେ ଅଧ୍ୟୟନରୁ ଜଣାପଡ଼ିଛି ଯେ ଶିଳ୍ପ ନିର୍ଗତ, ସହରାଞ୍ଚଳ ଜଳପ୍ରବାହ ଏବଂ କୃଷି ପ୍ରଦୂଷକ ଦ୍ୱାରା ହେଉଥିବା ଗମ୍ଭୀର ଜଳ ପ୍ରଦୂଷଣ। ଅନେକ ନଦୀସ୍ତରକୁ ବର୍ତ୍ତମାନ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ଭାବରେ ପ୍ରଦୂଷିତ ଭାବରେ ବର୍ଗୀକୃତ କରାଯାଇଛି, ଜଳ ଗୁଣବତ୍ତା ନିୟମିତ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ସ୍ତରକୁ ହ୍ରାସ ପାଇଛି।

ପରିଣାମ ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ। ହ୍ରାସ ପାଉଥିବା ଅମ୍ଳଜାନ ସ୍ତର, ବିଷାକ୍ତ ପଦାର୍ଥ ଏବଂ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତ ଜଳୀୟ ପରିସଂସ୍ଥାନ ମତ୍ସ୍ୟଜୀବୀ ଏବଂ ଗ୍ରାମୀଣ ଜୀବିକାକୁ ବିପଦରେ ପକାଇଛି। ଯେଉଁ ନଦୀଗୁଡ଼ିକ ଏକଦା ସମ୍ପ୍ରଦାୟଗୁଡ଼ିକୁ ପୋଷଣ କରୁଥିଲେ, ସେମାନେ ରୋଗ ଏବଂ ପରିବେଶଗତ କ୍ଷୟର ବାହକ ହୋଇଉଠିଛନ୍ତି।

ପ୍ରଦୂଷଣ ବ୍ୟତୀତ ଏକ ଗଭୀର ସାଂରଚନିକ ଚିନ୍ତା ରହିଛି, ପ୍ରାକୃତିକ ନଦୀପ୍ରବାହର ବାଧା। ଅତ୍ୟଧିକ ଉତ୍ତୋଳନ, ବନ୍ଧ ନିର୍ମାଣ, ବାଲି ଖଣି ଏବଂ ଆନ୍ତଃରାଜ୍ୟ ବିବାଦ ଜଳବିଜ୍ଞାନ ପ୍ରଣାଳୀକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରିଛି। ଏହିପରି ହସ୍ତକ୍ଷେପ ନଦୀଗୁଡ଼ିକୁ ଖଣ୍ଡିତ କିମ୍ବା ଋତୁକାଳୀନ ସ୍ୱତ୍ୱରେ ପରିଣତ କରିଥାଏ, ଯାହା ସେମାନଙ୍କର ପରିବେଶଗତ ଅଖଣ୍ଡତାକୁ ନଷ୍ଟ କରିଥାଏ।

ଯଦି ନଦୀଗୁଡ଼ିକ ଜୀବନଶକ୍ତି ହରାଉଛନ୍ତି, ତେବେ ଜଙ୍ଗଲଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କର ସ୍ୱର ହରାଉଛନ୍ତି। ଓଡ଼ିଶାର ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଙ୍ଗଲ ଆଚ୍ଛାଦନ ଏକ ଚିନ୍ତାଜନକ ବାସ୍ତବତାକୁ ଲୁଚାଇ ରଖିଛି: ଗୁଣବତ୍ତା ଏବଂ ବିଖଣ୍ଡନ ହ୍ରାସ। ଖଣି, ଭିତ୍ତିଭୂମି ପ୍ରସାରଣ ଏବଂ ସହରାଞ୍ଚଳ ବିକାଶଦ୍ୱାରା ଚାଳିତ ଜଙ୍ଗଲ କ୍ଷୟ ବାସସ୍ଥାନ କ୍ଷତି, ମାଟି ଅବକ୍ଷୟ ଏବଂ ଜଳ ପ୍ରଦୂଷଣର କାରଣ ହୋଇଛି।

ଖଣି କାର୍ଯ୍ୟକଳାପ, ବିଶେଷକରି ଖଣିଜ ସମୃଦ୍ଧ ଜିଲ୍ଲାଗୁଡ଼ିକରେ, ପ୍ରମୁଖ ପରିବେଶଗତ ବିପର୍ଯ୍ୟସ୍ତକାରୀ ଭାବରେ ଉଭା ହୋଇଛି। ସମ୍ପଦ ନିଷ୍କାସନ ପାଇଁ ଜଙ୍ଗଲ ସଫା କରାଯାଏ, କିନ୍ତୁ ପରିବେଶଗତ ଖର୍ଚ୍ଚ ଜୈବ ବିବିଧତା ଏବଂ ସ୍ଥାନୀୟ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଦ୍ୱାରା ବହନ କରାଯାଏ। ପ୍ରଶାସନିକ ଅପାରଗତା ଏବଂ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ସମ୍ପୃକ୍ତି ଅଭାବଯୋଗୁଁ ସଂରକ୍ଷିତ ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକ ମଧ୍ୟ ଅବକ୍ଷୟର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୁଏ।

ଜଙ୍ଗଲର ନୀରବତା କେବଳ ଗଛର ଅନୁପସ୍ଥିତି ନୁହେଁ; ଏହା ଜୈବ ବିବିଧତା, ପରିବେଶଗତ ସନ୍ତୁଳନ ଏବଂ ଆଦିବାସୀ ଜ୍ଞାନ ବ୍ୟବସ୍ଥାର କ୍ଷୟକୁ ସୂଚିତ କରେ ଯାହା ପିଢ଼ି ପରେ ପିଢ଼ି ଏହି ଭୂଦୃଶ୍ୟକୁ ବଜାୟ ରଖିଛି।

ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ

ନଦୀ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲର ଅବକ୍ଷୟ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ସହିତ ଘନିଷ୍ଠ ଭାବରେ ଜଡ଼ିତ। ବାତ୍ୟା, ବନ୍ୟା ଏବଂ ମରୁଡ଼ିର ସମ୍ଭାବନା ଥିବା ଓଡ଼ିଶା ପୂର୍ବରୁ ଜଳବାୟୁର ଅନିଶ୍ଚିତତା ବୃଦ୍ଧି ପାଉଛି। ଅନିୟମିତ ବର୍ଷା ଢାଞ୍ଚା କୃଷି ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲ-ଆଧାରିତ ଜୀବିକାକୁ ବାଧା ଦେଉଛି, ବିଶେଷକରି ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳରେ।

ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ବିଦ୍ୟମାନ ଦୁର୍ବଳତାକୁ ତୀବ୍ର କରିଥାଏ। କ୍ଷୟ ହୋଇଥିବା ଜଙ୍ଗଲ ଜଳବାୟୁ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ କରିବାର କ୍ଷମତା ହରାଇଥାଏ, ଯେତେବେଳେ ପ୍ରଦୂଷିତ ନଦୀଗୁଡ଼ିକ ଇକୋସିଷ୍ଟମକୁ ବଜାୟ ରଖିବାପାଇଁ ସଂଘର୍ଷ କରେ। ଏହା ପରିବେଶଗତ ଅସ୍ଥିରତାର ଏକ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଲୁପ୍ ସୃଷ୍ଟି କରେ, ଯେଉଁଠାରେ ପରିବେଶଗତ କ୍ଷତି ଆହୁରି ଅବନତିକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରେ।

ଓଡ଼ିଶାର ପରିବେଶଗତ ଚିନ୍ତାର ମୂଳରେ ବିକାଶ ଏବଂ ସ୍ଥାୟିତ୍ୱ ମଧ୍ୟରେ ଏକ ମୌଳିକ ଉତ୍ତେଜନା ରହିଛି। ରାଜ୍ୟର ଅର୍ଥନୀତି ଖଣି, ଶିଳ୍ପାୟନ ଏବଂ ଭିତ୍ତିଭୂମି ପ୍ରସାରଣ ଉପରେ ବହୁଳ ଭାବରେ ନିର୍ଭର କରେ। ଯଦିଓ ଏଗୁଡ଼ିକ ରାଜସ୍ୱ ଏବଂ ନିଯୁକ୍ତି ସୃଷ୍ଟି କରେ, ସେମାନେ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦ ଉପରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରଚୁର ଚାପ ପକାନ୍ତି।

ପରିବେଶଗତ ଚେତନା

ଓଡ଼ିଶାର ପରିବେଶଗତ ସଙ୍କଟ ମଧ୍ୟ ସାଂସ୍କୃତିକ। ନଦୀ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲ ଦୀର୍ଘ ଦିନ ଧରି ରାଜ୍ୟର ଆଧ୍ୟାତ୍ମିକ ଏବଂ ସାମାଜିକ ଜୀବନର ଅବିଚ୍ଛେଦ୍ୟ ଅଂଶ ହୋଇଆସିଛି। ପବିତ୍ର ବୃକ୍ଷ ଏବଂ ପାରମ୍ପରିକ ସଂରକ୍ଷଣ ଅଭ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକ ଏକଦା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ପରିଚାଳନା ମାଧ୍ୟମରେ ପରିବେଶଗତ ସନ୍ତୁଳନକୁ ସଂରକ୍ଷଣ କରିଥିଲେ।

ଆଧୁନିକ ଅର୍ଥନୈତିକ ଏବଂ ପ୍ରଶାସନିକ ବ୍ୟବସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଏହି ଅଭ୍ୟାସଗୁଡ଼ିକୁ ଦୁର୍ବଳ କରିଦେଇଛି। ସମ୍ପ୍ରଦାୟ-ଆଧାରିତ ପରିଚାଳନାରୁ ରାଜ୍ୟ-ନିୟନ୍ତ୍ରିତ କିମ୍ବା ବଜାରଚାଳିତ ପଦ୍ଧତିକୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପାରମ୍ପରିକ ପରିବେଶଗତ ଜ୍ଞାନକୁ କ୍ଷୟ କରିଛି। ଯାହା ପୂର୍ବରୁ ପବିତ୍ର ଥିଲା, ତାହା ବର୍ଦ୍ଧିତ ଭାବରେ ଶୋଷଣଯୋଗ୍ୟ ଭାବରେ ବିବେଚିତ ହେଉଛି।

ବିସ୍ଥାପନ, ଭୂମି ଅଧିକାର ଏବଂ ପରିବେଶଗତ ନ୍ୟାୟ ଉପରେ ଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ଶାସନର ଜରୁରୀ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଉଜ୍ଜ୍ୱଳ କରିଥାଏ। ସ୍ଥାୟୀ ସମାଧାନଗୁଡ଼ିକ ପରିବେଶଗତ ଚିନ୍ତାକୁ ସାମାଜିକ ସମାନତା ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ।

ଏକ ପରିବେଶଗତ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ଚ୍ୟାଲେଞ୍ଜ ସତ୍ତ୍ୱେ ଆଶାର ସଙ୍କେତ ଅଛି। ନଦୀ ସଂରକ୍ଷଣ, ବନୀକରଣ ଏବଂ ଜଳବାୟୁ ସ୍ଥିରତା ଦିଗରେ ପ୍ରୟାସ ଦୃଷ୍ଟି ଆକର୍ଷଣ କରୁଛି। ତଥାପି, ସେମାନଙ୍କର ସ'ଳତା ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ କାର୍ଯ୍ୟ ଅପେକ୍ଷା ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ କାର୍ଯ୍ୟାନ୍ୱୟନ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରେ।

ଏକ ସ୍ଥାୟୀ ପରିବେଶଗତ ଭବିଷ୍ୟତ ପାଇଁ ଏକ ସମନ୍ୱିତ ପଦ୍ଧତି ଆବଶ୍ୟକ: ପ୍ରଦୂଷଣ ନିୟନ୍ତ୍ରଣର କଠୋର ପ୍ରୟୋଗ, ଦାୟିତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ସମ୍ବଳ ପରିଚାଳନା, ଜଙ୍ଗଲ ଶାସନରେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଅଂଶଗ୍ରହଣ, ପାରମ୍ପରିକ ପରିବେଶଗତ ଜ୍ଞାନର ପୁନରୁଦ୍ଧାର, ଏବଂ ସାମଗ୍ରିକ ନଦୀ ଅବବାହିକା ଯୋଜନା।

'ନଦୀ ଏବଂ ନୀରବ ଜଙ୍ଗଲ ନିଶ୍ୱାସନ' କେବଳ ଏକ ବର୍ଣ୍ଣନା ନୁହେଁ ବରଂ ଏକ ଗଭୀର ଅସ୍ତିତ୍ୱ ସଙ୍କଟର ପ୍ରତିଫଳନ। ଓଡ଼ିଶାର ପରିବେଶଗତ ଚିନ୍ତା ଏକ ବର୍ଦ୍ଧିତ ସଚେତନତାକୁ ସୂଚିତ କରେ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନର ପଥଗୁଡ଼ିକ ସ୍ଥାୟୀ ନୁହେଁ। ନଦୀ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲର କ୍ଷତି କେବଳ ଏକ ପରିବେଶଗତ ସମସ୍ୟା ନୁହେଁ ବରଂ ଏକ ସଭ୍ୟତାଗତ ସମସ୍ୟା।

ତଥାପି ଚିନ୍ତା ପରିବର୍ତ୍ତନକାରୀ ମଧ୍ୟ ହୋଇପାରେ। ଏହା ପ୍ରତିଫଳନକୁ ବାଧ୍ୟ କରେ ଏବଂ କାର୍ଯ୍ୟ ଦାବି କରେ। ଓଡ଼ିଶା ପାଇଁ, ଏହାର ଅର୍ଥ ବିକାଶର ପୁନର୍ବିଚାର, ପରିବେଶଗତ ଚେତନା ପୁନରୁଦ୍ଧାର ଏବଂ ମଣିଷ ଏବଂ ପ୍ରକୃତି ମଧ୍ୟରେ ସମ୍ପର୍କ ପୁନଃନିର୍ମାଣ।

ଏହି ଚିନ୍ତା ଅର୍ଥପୂର୍ଣ୍ଣ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣେ ନା ପ୍ରଗତିର ଶବ୍ଦ ତଳେ ଏକ ଅଣଦେଖା ଚେତାବନୀ ହୋଇ ରହିଛି ତାହା ଉପରେ ଏହାର ନଦୀ ଏବଂ ଜଙ୍ଗଲର ଭବିଷ୍ୟତ ନିର୍ଭର କରେ।

ଆମର ବିଶ୍ୱ ବିବିଧ ସମ୍ପ୍ରଦାୟରେ ପରିପୂର୍ଣ୍ଣ, କିନ୍ତୁ ପାର୍ଥକ୍ୟ ମଧ୍ୟରେ, ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଦ୍ୱାରା ଏକ ସାଧାରଣ ଲକ୍ଷ୍ୟ ରହିଛି। ଲୋକମାନେ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପିଢ଼ି ପାଇଁ ଏକ ଉତ୍ତମ ବିଶ୍ୱ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଚାହାଁନ୍ତି। ପିତାମାତା ଚାହାଁନ୍ତି ଯେ ସେମାନଙ୍କ ପିଲାମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ପ୍ରଚୁର ସୁଯୋଗ ପାଆନ୍ତୁ। ଆମକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରିବାକୁ ପଡିବ ଯେ ଆମର ପରିବେଶର ଆହୁରି ଅବନତି ଯେପରି ଘଟେ ନାହିଁ, ଯାହା ବିଫଳ ହେଲେ, ଆମର ପିଲାମାନେ ଆମ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ପ୍ରଚୁର ସୁଯୋଗ ପାଇବାକୁ ସୁଯୋଗ ପାଇପାରିବେ ନାହିଁ।

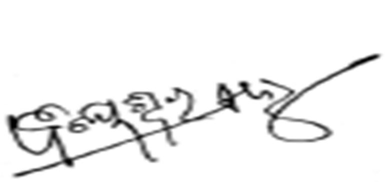

bighneswarsahu@gmail.com